

YK:n vai EU:n suojassa

Balkan tarkoitti alkujaan metsäistä vuoristoa. Ja vuoristoa niillä seuduilla riittää, mutta on myös viljavaa tasankomaata. Balkanin ilmasto sopii hyvin ihmiselle, ja niinpä monet eri kansat omine uskontoineen ovat kukoistaneet, sotineet ja sekoittuneet niillä seuduilla.

Eteläslaavilaisten kansojen muodostama liittovaltio pysyi Titon aikana koossa. Sikäläinen sosialismi oli paljon sallivampaa kuin itäblokkissa, ja talous kehittyi suotuisasti. Jugoslaavit elelivät mukavasti, lähes kuten länsieurooppalaiset.

Diktaattorin mentyä ristiriidat alkoivat kärjistyä. Ensimmäisissä vapaissa vaaleissa äärikansalliset ryhmät menestyivät joka puolella. Yleensä puhuttiin vain kansoista, serbeistä, bosniakeista ja kroaateista. Takana vaikuttivat kuitenkin uskonnot ja niiden piirissä harjoitettu aivopesu ja kiihotus.

Kielistäkin kiisteltiin. Serbia, kroatia, bosnia ovat samaa kieltä. Erot ovat murreluokkaa, ja ihmiset ymmärtävät toisiaan vaivatta. Kieliä kirjoitetaan sekä kyrillisin että latinalaisin aakkosin. Jugoslavian aikana kieltä kutsuttiin serbokroaatiksi.

Jugoslavian hajoamissodat johtivat käsittämättömiin seurauksiin. Sotien syitä ei vieläkään osata tai haluta järkevästi perustella. Puhutaan kiivaasta kansallistunteesta, joka oli aina julmempaa sillä toisella puolella. Ongelmavyöhyteä purkaessaan päättyy lopulta aina samaan eli uskontoon ja uskonnollisten johtajien harjoittamaan vihan lietsontaan.

Pääsin pienen asiantuntijavetoisen ryhmän mukana tutustumaan Jugoslavian sotien pahimpiin tapahtumapaikkoihin, mm. Srebrenicaan ja Sarajevoon. Juuri Srebrenicasta muodostui sodanjälkeisen Euroopan häpeäpiste.

Bosnian serbijoukot apunaan entisen Jugoslavian armeija piirittivät Ratko Mladićin johdolla pientä noin viiden tuhannen asukkaan itäbosnialaista Srebrenican kaupunkia. Sinne ahtautui lisäksi 40 tuhatta muslimipakolaista. Paikalle lähetettyjen hollantilaisten YK-joukkojen oli määrä suojella siviiliväestöä ja suojata sen siirtämistä turvallisimmille alueille.

YK-joukkoja johti kaksi hollantilaista viiksiniekkää, everstiluutnantti Thom Karremans ja majuri Rob Franken. Erilaisten kähmintöjen jälkeen hollantilaiset luovuttivat valtaosan pakolaisista serbijoukoille. Taistelukuntoiset miehet, yli kahdeksan tuhatta eroteltiin ja teloitettiin hetimiten. Serbit mylläsivät vielä koneilla joukkohautoja vainajien tunnistamisen vaikeuttamiseksi.

YK-joukkojen tulkkina toimi nuori bosniakki Hasan Nuhanović. Irvokasta oli, että hänkin menetti verilöylyssä koko lähiperheensä, isänsä, äitinsä ja veljensä. Hasan Nuhanović saapui kokouksemme esitelmöimään tragediasta. Hän on myös kirjoittanut aiheesta laajan kirjan Under the UN Flag.

Bosnian Elie Wieseliksi tituleerattu Hasan Nuhanović nosti Haagin tuomioistuimessa kanteen YK:ta, Hollannin valtiota ja hollantilaisten joukkojen johtajia vastaan. Sen paremmin YK:ta kuin Hollantiakaan ei tuomittu. Srebrenican tapahtumat on laajalti määritelty kansanmurhaksi. Myös Serbia tuomitsi teon joskaan ei kansanmurhana.

Srebrenicaan on rakennettu vaikuttava muistoalue. Nimiä ja paaluja tulee vuosittain lisää sitä mukaa, kun tunnistaminen edistyy. Pakolaisten suojana toimineessa entisessä akkutehtaassa voi seurata pääosin hollantilaisten taloudellisella tuella toteutettua hätkähdyttävää multimediaesitystä tapahtumien kulusta.

Nyt kun aikaa on kulunut noin yhden sukupolven verran, epävaltio Bosnia-Hertsegovinan tilanne näyttää edelleen synkältä. YK ei tunnu kykenevän mihinkään. Onko EU ainoa toivo?

pajen